

Političke elite gradove posmatraju kao građevinske lokacije, koje treba što bolje unovčiti, a ne kao mjesta gdje ljudi žive.

Anes Podić iz Udruženja građana "Eko akcija" iz Sarajeva za BUKU govori o gorućim ekološkim temama u BiH, odnosu politike i ekologije, zagađenju u našim gradovima i drugim temama.

Kada su ekološke teme u pitanju, koji su gorući problemi u BiH, na šta biste apelovali?

Zagađeni zrak je trenutno najveći ubica. Čak i ako se poduzme hitna i učinkovite akcije na smanjenju emisija zagađivača biće potrebne godine da bi se dostigao potrebni kvalitet zraka u našim gradovima. Brojni su problemi i u drugim oblastima. Čerupanje resursa jedina je zadaća naših političkih elita. Kada se iscrpi jedan resurs, prelazi se na drugi. Nakon prvog vala, kada su plijen bila naša društvena preduzeća, sada su na redu prirodni resursi. Skoro svakodnevno gubimo neprocjenjive prirodne vrijednosti, naše prelijepo rijeke postaju plijen privatnika izvanredno uvezanih sa domaćim vlastima. Naše komplikovane i neefikasne institucije vlasti besprijekorno funkcionišu kada je potrebno izdati dozvole graditeljima malih hidroelektrana.

Koliko su vlasti i političari na svim nivoima zainteresovani za rješavanje ekoloških problema?

Okoliš naše političke elite, bez izuzetka, uopće ne interesuje, odnosno interesuje ih tek ako ga mogu iskoristiti za vlastito bogaćenje ili bogaćenje lobija koji su im pomogli da osvoje vlast. Što je otprilike i mjera njihove zainteresovanosti za razvoj ove zemlje i društva.

Šta je nama priroda imajući u vidu kako se odnosimo prema njoj? Šta način kako se odnosimo prema prirodi govori o nama samima?

I pored pričinjene štete, u Bosni i Hercegovini i dalje imamo mjesta izuzetne ljepote, koji bi, ako bi se iskoristila na održiv način, mogla biti i znatan i trajan izvor prihoda za osiromašene ruralne, lokalne zajednice, kao što je to slučaj u ostatku svijeta. Nažalost, čini se da takav vid razvoja nikoga ne interesuje. Političkim elitama zaštićena područja su prepreka za eksploataciju rijeka, šuma, itd. od čega na kraju korist imaju samo pojedinci. Sve to za posljedicu ima da je po zaštiti živog svijeta BiH na preposljednjem mjestu u svijetu.

Koji grad je, prema Vašem mišljenju, najzagađeniji u BiH?

Nije lako pronaći najzagađeniji grad BiH. Brojni problemi sa čistoćom i odlaganjem otpada, zagađeni zrak i tlo, ugrožena izvorišta pitke vode, sve manje zelenih površina - važi za praktično sve urbane sredine, u kojima i stanuje najveći dio stanovništva Bosne i

Hercegovine. Političke elite gradove posmatraju kao građevinske lokacije, koje treba što bolje unovčiti, a ne kao mjesta gdje ljudi žive.

Koliko su građani svjesni svakodnevnog zagađenja?

Građani su zasićeni dnevnom politikom koju dogovorno i vješto izmišljaju predstavnici političkih elita kako bi se skrenula pažnja sa stvarnih problema i oni su zadnji koje treba kriviti za probleme u našem okolišu.

Šta mi, obični građani svaki dan možemo uraditi da smanjimo zagađenje?

Bez učinkovite akcije vlasti, nije moguće riješiti niti jedan od naših gorućih problema. Sama od sebe, takva akcija se neće desiti. Dok su nam jedine reakcije na probleme u okolišu žalopojke po društvenim mrežama ili planiranje bijega iz zemlje, problemi u našem okolišu će se nastaviti. Istovremeno imamo fantastične primjere poput Kruščice, Gotuše kraj Fojnice, Bune, sarajevske Vodoodbrane koji nam govore da imamo nevjerovatnu moć kad se odlučno angažujemo i udružimo snage - iako nas sa raznih strana, iz domaćih analitičkih krugova i stranih medijatorskih, uporno uvjeravaju da je izlazak na izbore naša jedina poluga za promjene.

Kako se boriti protiv plastike koja se stalno baca, a kojoj trebaju decenije i decenije da se razgradi?

Jedino rješenje je da potpuno prestanemo koristiti plastiku, gdje god je to moguće. Masovno prisustvo plastike u našem okolišu, a sve više i u našim tijelima, prije svega je posljedica pohlepe korporacija, koje iako svjesne kakve posljedice ima ovakvo korištenje plastike i dalje nastavljaju raditi na način koji će im osigurati maksimalnu zaradu. 2016. je u svijetu proizvedeno oko 280 MILIJARDI plastičnih boca, od kojih se tek 10% reciklira, a to je tek jedan dio proizvedene plastike.

Mnoge zemlje zabranjuju upotrebu plastičnih kesa za jednokratnu upotrebu. Može li do toga doći u BiH?

Ne može. Dok god postoji i najmanji privatni interes u ovoj oblasti, a takvi su brojni, on ima neuporedivo više utjecaja na donosioce odluka od interesa zajednice.

Koliko se brinemo o kvaliteti vazduha koji dišemo, ko su zagađivači i možemo li išta uraditi po tom pitanju?

Glavni zagađivači su:

Termoelektrane (Tuzla, Kakanj, Ugljevik, Gacko, Stanari) i industrijski pogoni poput željezare u Zenici ili koksare u Lukavcu

Mala kućna ložišta i velika ložišta centralnog grijanja na čvrsta goriva, ugalj i drvo (svi gradovi)

Motorna vozila, a posebno vozila sa dizel motorima

Naši zakoni su uglavnom usklađeni sa zakonima EU, međutim njihova loša primjena i pogotovo, nepostojeća kaznena politika za zagađivače, su u najvećoj mjeri odgovorni za loše stanje. Mehanizam okolinskih dozvola uopće nije doveo do poboljšanja stanja u ovoj oblasti. Entitetske i kantonalne inspekcije su (namjerno) ostavljene sa nedovoljnim kapacitetima i ljudskim i tehničkim za ovu oblast.

Kratkoročne mjere

Uspostava mreže mjernih stanica u FBiH, u svim mjestima sa povećanim zagađenjem, koje će biti postavljene po istim standardima, u skladu sa najboljim praksama zemalja EU i zakonodavstvom EU, koja će biti redovno i kvalitetno održavana, sa jedinstvenim izvještavanjem u realnom vremenu, kako bi stanovništvo ugroženih gradova, a posebno ugrožene kategorije stanovništva imalo pravovremene informacije i preporuke tokom epizoda povećanog zagađenja,

Ustanovljavanje Indeksa kvaliteta zraka, koji bi omogućio jednostavno prikazivanje posljedica zagađenja zraka po ugrožene grupe i saglasno tome preporuke stanovništvu, koje bi trebale biti objavljivane uz redovnu prognozu vremena u informativnim emisijama javnih servisa.

Definisanje stanja i stepena uzbune, po jedinstvenoj metodologiji, u skladu sa najboljim praksama zemalja EU i zakonodavstvom EU, uz primjenu učinkovitih mjera (smanjenje ili djelomična obustava rada industrijskih zagađivača, smanjenje ili prekid rada pogona centralnog grijanja sa ložištima na čvrsta goriva), smanjenje obima saobraćaja primjenom par-nepar sistema.

Nabavka i podjela posebnih maski i pročišćivača zraka (sa HEPA filterom) ugroženim kategorijama stanovništva (oboljeli od plućnih ili srčanih oboljenja, trudnice, djeca i stariji), po prioritetima, koja će biti finansirana sredstavima Fonda za okoliš FBiH.

Stroga kontrola postojećih emisija industrijskih zagađivača, uz pooštrenje kaznenih mjera u slučaju nedozvoljenih emisija.

Dugoročne mjere

Mjere smanjenja emisija lebdećih čestica u industrijskom sektoru

Rigoroznom primjenom postojećih zakona, uz strogu kontrolu izdavanja okolišnih dozvola, je potrebno izvršiti destimulaciju 'prljave' proizvodnje postojećih industrijskih postrojenja.

Stroga primjena evropskih standarda u okolišnim zakonima i okolišnim dozvolama za nova postrojenja.

Mjere smanjenja emisija lebdećih čestica u stambenom sektoru

U ovoj oblasti je potrebno primijeniti iskustva niza evropskih gradova (London, Dublin, itd.)

BiH: Čerupanje resursa jedina je zadaća naših političkih elita. Kada se iscrpi jedan resurs prelazi se na drugi!

koji su uspješno riješili problem zagađenja zraka putem uvođenja Zona kontrolisane dimne emisije, u kojima bi bilo dozvoljeno loženje isključivo certificiranih goriva u certificiranim ložištima, uz rigoroznu kontrolu primjene od strane inpekcija, Zabrana rada toplana na čvrsta goriva u gradovima koji imaju mogućnost snabdijevanja plinom (Sarajevo) ili koja imaju infrastrukturu daljinskog grijanja (Tuzla, Lukavac). Subvencije za ugrožene kategorije prilikom nabavke certificiranih peći i goriva, Kontrola prometa opasnog otpada, koji bi mogao biti upotrijebljen za grijanje (automobilske gume itd.) i stroge kazne za prekršioce.

Saobraćaj

Ograničenje prometa vozila u ugroženim gradovima u skladu sa ekološkim normama koje zadovoljavaju njihovi motori putem uvođenja obaveznih naljepnica u boji koje bi se izdavala prilikom registracije motornog vozila, čime bi se u zagađenim mjestima značajno olakšala primjena stalnih ili povremenih ograničenja prometa za vozila koja više zagađuju. Poboljšanje opsega i kvaliteta javnog gradskog prevoza.

Postoji li u BiH neki pozitivan primjer koji bi mogao postati uzor, mislim na grad, naselje koji su više ekološki osviješteni od većine zemlje?

Ne postoji. A osviještenost je inače namjerno reklamirana kategorija, za što je i nevladin sektor dobrim dijelom odgovoran, na kojoj se insistira da se ne bi pričalo o tome kako sve kreće od normi i institucija države. Džaba sirotinji svijest ako nema novca nego za uglja - a za to su krivi oni koji su nas na siromaštvo osudili rasprodajom društvene svojine.

Izvor: 6yka.com